

ciáját a bírói gyakorlat a valorizációval orvosolta, úgy az érték-mérő fölfelé tendálásával szemben gazdaságilag és jogilag egyképpen indokolt a devalorizáció. A bíróságok azonban a párhuzam kötelező ereje elől kitértek; nyilván azért, mert sem az esetek gyakorisága, sem az értékben beállott változás méretei nem érték utól a valorizációs esetek sűrűségét és az értékromlás nagyságát.

Most egy adott esetben a Kuria mégis figyelembe vette a devalorizáció jogosságát, amit mindenesetre érdemes tudomásul venni. Az adott esetben felek buzaválutát kötöttek ki és ismert dolog, hogy volt a stabilizált valuta idején egy jelentősebb időköz, „amikor a buza ára rendkívül módon felszökött, míg a korona értékében lényeges változás nem állott be.“ Majd — folytatja a Kuria — „méltánytalan volna, hogy alperesek akkor, amikor nem konjunkturális nyereség biztosítása céljából, hanem csupán a vételár fixirozása végett mentek abba bele, hogy effektív buzaváluta legyen a vételár, most annak következtében, hogy a buza nem fix értéknek bizonyult, károsodjanak, a felperesek pedig nem remélt haszonhoz jussanak.“ (P. VI. 1935/1926.)

Kívánatos volna, hogy a nem intencionált konjunkturális haszon — ami a másik oldalon veszteséget jelent — kiküszöbölésének célja egyöntetűen valósuljon meg a bírói gyakorlatban.

B. S.

Előleg megítélése egy hozandó ítéleti marasztalásra. Per-jogilag is, anyagi jogilag is igen érdekes ujitást mondott ki a Kuria P. I. 3106/1926. számú ítéletében.

Az ítélet a hagyatéki ingatlanok egy részét az özvegyi jog korlátozását kérő felperesek javára az özvegyi jog alól kivonta és a kuriai ítélet napjától kezdődően ezen ingatlan-részek hasznaira a felperesek jogát megállapította, egyben a fellebbezési bíróságot a felperesnek járó haszon összegeinek megállapítására is utasította. De addig is, míg a fellebbezési bíróság a kérdésben dönt, a felpereseknek fejenként és évenként négyszázmillió korona előleget ítél meg ezen hasznokra betudandóan. A Kuria idevonatkozó döntése ekként hangzik:

„A korlátozás a mai nappal megtörténvén, annak hatálya is a mai nappal beáll. — Ennek folyománya, hogy az örökösöket az özvegyi jogtól mentesített tulajdoni jutalékaik hasznai a mai naptól illetik. — Ezek a hasznok az ítélet rendelkezéséhez képest csak ezután fognak ugyan megállapíttatni, minthogy azonban a per adataiból kétségtelen, hogy a felpereseknek örökségükön kívül más vagyonuk, sőt a felperesek egy részének ezeken a hasznokon kívül egyéb jövedelmük sincs s a felpereseket illető hasznok pontos megállapítása, a dolog természeténél fogva, még hosszabb időt vehet igénybe, a m. kir. Kuria indokoltnak találta, hogy részükre az elvont hasznok megállapításánál és megtérítésénél való elszámolás fenntartásával az őket illető hasznokra megfelelő előleget ítéljen.

Az előleg összegének meghatározásánál alapul a birtoknak az elsőbírósági eljárás során meghallgatott szakértő által megállapított s fennebb tájékoztató adatul már elfogadott jövedelmezőséget vette, 8000 mm. buza jövedelemnek s mm.-ként csak 300.000 koronás buzaárnak alapulvételével pedig a birtok évi jövedelme 2.400.000.000 korona körül van, amiből a felperesek részére fejenként és évenként 400.000.000 korona előleg megítélése megfelelőnek mutatkozik.“

Emberséges és bölcs határozat, mely az igazság és méltányosság szempontjait az eljárási vélt akadályok elé helyezte.

A döntést az tette lehetővé, hogy a jogkérdés véglegesen tisztázottat és csupán a számszerűségnek a perrendi szabályok szerint az alsóbíróságok általi tisztázása maradt hátra. A közbenszóló ítéleteknél a döntés elvi jelentőséget nyerhet és az alperesek rosszhiszemű kiéhezhető politikáját nagyban ellensúlyozni alkalmas a most kimondott jogtétel. De az igazságügyi politika szűkebb területén is jelentős szolgálatot tehet ez a döntés. A közbenszóló ítélet gondolata a fölösleges munka megtakarítása; a bíróság ne foglalkozzék a számszerűség sokszor nagy munkát adó feladataival, amíg a jogkérdés eldöntve nincs. Viszont éppen az a felperes, aki reá van utalva, hogy mielőbb pénzt lásson, a közbenszóló ítélet rendszerében akadályát látja annak, hogy ő mielőbb pénzhez jusson. (Hogy ez a szubjektív hit nem teljesen helytálló, erről most nem beszélünk.) Ha a fél azonban közbenszóló ítélettel a nyilvánvalóan megítélendő összegre a valószínűség keretein belül maradó előleget is kaphat — bizonyára ő is elő fogja mozdítani a közbenszóló ítéleteket, ami az igazságügyi adminisztrációnak is elsőrendű érdeke. Természetes — amit a Kuria határozata is kiemel —, hogy ily előleg megítélése is csak akkor foghat helyet, ha az összegre már valamelyes támpont kínálkozik. Ez a kívánalom utját fogja állani az előleg-megítélés sürűségének, de amikor erre mód kínálkozik, az ily ítélet mégis csak a méltányosság magasabb fokát jelenti, mint a véglegesen pernyertes félnek a további várakozásra való rideg kényszerítése.

B. S.

Házasságon kívüli együttélés és turpis causa. A bírói gyakorlat, amely tulnyomóan hajlik arra, hogy a házasságon kívüli együttéléssel kapcsolatos magánjogi igényeket a turpis causa címén elutasítsa, itt-ott megtöri az elv merevségét, vagy jobban mondva az igényeket tehermentesíti a turpis causától, úgy, hogy a magánjogi igényről lefejtji az együttéléssel való összefüggést, és miután ekként a jogilag fontos tényállási részből a házasságon kívüli együttélést kiküszöbölte, a környezetétől megtisztított igényt megítéli. Sajnos, a gyakorlat e tekintetben ingadozó.

Igen élesen mutatja a gyakorlat kettős arculatát a Kuria P. III. 4604/1926. számú határozata, amely a házasságon kívüli együttéléssel kapcsolatos két igénycsoportot bírál el. Felperes az alperes gazdaságában dolgozott; vele „a kötendő házasság céljából“ együttélést folytatott. Ez idő alatt felperes az alperes különböző építményeinek tatarozására költekezett. A békés együttélés napjai végéhez érve, felperes e kiadásait és teljesített munkája bérét követelte. Törvényszék és tábla teljesen elutasító álláspontra helyezkedett. A Kuria a munkabér elutasítására vonatkozó döntést helybenhagyta, mert „az erkölcstelen viszonynak a fenntartása céljából felperes részéről teljesített személyes szolgálatok díjazását felperes az alperestől bírólagnem igényelheti, az ilyen, mindkét oldalról erkölcstelen, viszonyból származó követelések érdemi eldöntésébe a bíróság bele nem mehet.“ Ellenben a költekezések megtérítése iránti igényre feloldást rendelt, mert „anyagjogi szabály értelmében a hasznos javítások és beruházások jelenlegi készpénzbeli egyenértékét felperes jogosan követelheti.“ A turpis causa — a házasságon kívüli együttélés — még csak említve sincs. Mellekesen említjük meg, hogy adott esetben — ha már a turpis causa ennek útjában nem áll — a tényleges kiadások lettek volna megítélendők, nem csupán a jelenlegi gazdagodás. Felperes, nyilván alperes tudtával, helyette (tényállási kérdés, hogy esetleg nem-e